

Олексійчук В.М.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ЕТАПНІСТЬ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИ СТВОРЕННІ ПОРТРЕТНОГО ОБРАЗУ

Портрет є одним із головних жанрів образотворчого мистецтва. Портрет – це завжди враження. Він має не тільки і не стільки відображувати основні риси портретованої людини – форму носа, зачіску, розмір очей або вуса, скільки суб'єктивно схопити сутність особистості. Якщо ж заглибитися в саме значення слова «портрет», то з французької мови воно означає «образ». Безліч художників полюбили створювати портрети саме тому, що кожна людина є унікальною та неповторною. І саме риси, що відрізняють одну людину від іншої, намагається відобразити у своїх роботах справжній майстер [1].

О. Невська у своєму дослідженні зазначає, що одне з головних у зображенні портрету є не лише передача схожості, але й розкриття духовного та внутрішнього світу людини, її переживання, емоцій та настрою [2, с. 3]. Сприймаючи портретний образ, проникаючи в думки і почуття зображуваної людини, ми досягаємо не тільки цю людину, а й її навколишній світ.

Отже, головною метою цієї роботи є розкриття особливостей навчання портретного живопису з акцентом на вираження стану душі людини, її емоцій, переживань, душевних настроїв. Завданням статті є конкретизація поетапності формування вмінь майбутніх художників в галузі портрету у процесі навчання у вищих навчальних закладах.

Якби портрет як жанр живопису передував лише фотографії та виконував її функцію до появи цифрових технологій, то в нашому столітті він би вже зникнув, чого, власне, не сталося. З цього зрозуміло, що призначення портрета в сучасному світі значно більше, ніж фотографії людини. Такий спосіб відтворення образу людини дозволяє більш яскраво виразити точку зору автора на свого героя за допомогою фарб і відобразити її смисловою динаміку. Крім того, у наш час кожен може зробити портретне фото, навіть дитина, і для цього не обов'язково мати професійні навички, достатньо лише натиснути кнопку на смартфоні. Живописний же портрет виражає ще й душу людини.

Шлях художника, який вирішив створити портрет людини, розпочинається з детального вивчення образу. Згодом художник намагається відобразити власні емоції та враження від побаченого за допомогою форми та кольору.

Навчитися зображувати людину є одним з основних завдань при вивченні рисунку та живопису у вищих навчальних закладах. Портрет людини – одне із найскладніших завдань для студента, оскільки для його виконання варто докласти чимало зусиль. Не менш важливими є теоретичні знання та здатність застосовувати їх у практичному виконанні. Перед тим, як розпочати роботу з портретним образом, обов'язково потрібно зрозуміти значення організації самої постановки, підбір натури, колірної гами, стилю одягу, атрибутів чи додаткових елементів, аби створити виразну атмосферу для написання твору.

Для того, щоб навчитися вирішувати вже складніші питання творчих завдань портретної картини, для початку необхідно знати пропорції людини та застосовувати ці знання на практиці, вміти конструктивно будувати форму та виявляти рух, приводити зображення до тональної єдності та пластичної виразності.

На початку навчання студентами портретного образу варто запропонувати рисунок гіпсової голови та погруддя, тому що гіпсові голови мають класичні, а отже правильні анатомічні пропорції, з яких простіше розпочати знайомство з зображенням людини. Дуже вдалим прикладом є гіпсова голова з обрубанням форми.

При написанні ескізу вже на полотні досвідчені художники працюють одразу фарбою, а в разі помилки можуть легко виправити її. Для початківців краще працювати спочатку на картонному аркуші, не боячись зіпсувати його, а вже згодом переходити на полотно, використовуючи підмальовок. Для початку слід вивчити детально пропорції людини та виконати якомога більше практичних завдань, виправляючи помилки. Саме тому перший страх зіпсувати полотно варто відкинути, спроб буде багато.

Варто заздалегідь продумати фон майбутньої роботи та колірну гамму, найкраще, коли художник перед початком роботи знає настрої майбутньої картини. Важливо правильно обрати та визначитися з кольором обличчя і волосся. Писати починають з найбільш загального, а вже після приступають до деталей. Для насиченості колориту в роботі мінімально використовуються білила.

При зображенні голови людини слід дотримуватися правильних пропорцій (ніс, очі, губи тощо), грамотно відображаючи їх точну форму. Звичайно, бувають різні люди, тому неможливо користуватися лише початковою схемою, її варто коректувати, залежно від особливостей

натури. Увагу варто приділити певним рисам, що виділяють саме ту чи іншу людину, тобто те, за чим вона буде схожа на себе.

Форму голови можна порівняти з яйцеподібною геометричною формою. Це особливо важливо усвідомлювати, коли натура зображується вперше. Це допоможе уникнути складнощів початкового етапу, так як і врахування все ще актуальної традиційної академічної послідовності ведення зображення голови [3].

Важливим є цілісне зображення портрету в композиції. Не слід забувати звертати увагу на освітлення й на те, що саме є джерелом освітлення (денне або штучне світло). Слід також дотримуватися грамотного відображення матеріальності живої людської натури та її зв'язку із довкіллям.

На завершальній стадії роботи необхідно зосередитися на відтворенні деталей, що формують схожість портрету з натурою. Щоби портрет був максимально схожим, варто не лише вміти правильно будувати форму голови та елементів обличчя, а й виокремити те, чим відрізняється дана натура від всіх інших. Це може бути форма обличчя, брів, губи, лінія росту волосся, вій, тощо. Все це досить важливі деталі, що формують схожість.

У послідовності навчальних завдань з живописного портрета варто виділити наступні стадії:

- 1) зображення голови в техніці гризайль;
- 2) зображення голови людини в тричетвертному повороті при денному освітленні;
- 3) зображення голови людини при штучному освітленні;
- 4) етюди голови людини в різних ракурсах;
- 5) живопис голови людини в пленерних умовах;
- 6) зображення голови людини в контражурі;
- 7) зображення людини в різних емоційних станах з акцентом на міміку.

Аби повноцінно засвоїти навички зображення портрету студенти повинні постійно виконувати вправи, начерки та етюди. При виконанні етюдів у кольорі студентам необхідно змінювати напрямок і характер освітлення, фон, спробувати зображувати голову у різних ракурсах. У навчальних портретах також є обов'язковим відображувати емоції, атрибути, деталі довкілля. Саме ці елементи допомагають відтворювати характер моделі та її внутрішній стан.

Отже, в процесі вивчення та закріплення практичних навичок з портретного живопису перед студентами постає досить багато навчальних завдань. Якщо викладач правильно та вміло проєктує методику навчання, то з наростанням рівня складності завдань студент зможе легко засвоїти матеріал. Важливо постійно повторювати вивчене та виконувати різноманітні навчальні вправи, шукати приклади та застосовувати отримані знання, вміння та навички на практиці. Створення портретного образу передбачає подолання низки можливих

труднощів: вибір найбільш вдалого ракурсу голови, відтворення рис обличчя та емоцій, організація простору навколо голови. Зображення людини є одним із найскладніших завдань, проте воно ж є основою професійної майстерності кожного художника.

Список використаних джерел:

1. Денні Гр. Малювання на сніданок. Київ : ArtHuss, 2020.
2. Невская Е.В. Методика ведения учебного задания по живописи. Портрет. Санкт-Петербург : Федеральное агентство по образованию, 2010.
3. Джованни Ч. Рисунок. Художественный портрет. Москва : Giovanni CIVARDI, 2006.